

DIRECTOR:
ALEXANDRU RUSU

DACTIA ȘI ADMINISTRAȚIA
JUD. TARNAVA MICĂ:

INSERATE:

șir garmond: 6 Lei. La
publicări repetate după
:: înveială :: ::

Unitatea

Foaie bisericească-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

REDACTOR:
Dr. AUGUSTIN POPA

ABONAMENTUL
Pe un an . . . 200 Lei
Pe 6 luni . . . 100 Lei
Pentru străinătate 400 Lei

Din discursul festiv

postit, cu prilejul serbărilor unirii, dela Alba-Iulia, din
partea dlui Iuliu Maniu, șeful guvernului

Azi, când sărbătorim ziua aniversării unirii
Mucovinei, a Ardealului și Banatului — care,
apă unirea mult încercatei Basarabii, întru-
chiază unirea tuturor provinciilor — guvernul țării
mănești își ridică gândul cu recunoștință la
irturarii și mucenicii, pe a căror muncă și jertfă
clădit sufletul românesc al acestor provincii,
sta să dea, la vremea sa, răsuneț chiemării pă-
vântului românesc, ... din sclăvie la libertate
ațională, apoi la independență și pe urmă la
mitatea națională. Două revoluții țărănești, ine-
te în sânge, nu au putut stinge scânteia lumi-
ătoare ciză din sufletul lui Inocențiu Micu Klein.
Jfăriile înăbușite, pornite din trupurile chinuite
e roată ale lui Horia, Cloșca și Crișan, ce pă-
rundeau de aici peste toate satele bietului Ardeal,
u au fost în stare să frângă și să amuțescă
oința țărănilor români, pe care fiii lor, Bărnăușiu
i Iancu, i-au ridicat din nou la o nouă și su-
premă încercare glorioasă, dar plină de suferințe.
Umilințele fără sfârșit și persecuțiile fără suflet
a care au fost supuse națiunea și biserica româ-
nească, nu au putut împiedica pe mitropoliții Șa-
runa și Șuluțiu, să se pună în fruntea obiditului
popor românesc, în crâncena lui luptă pentru a-și
sigura limba și legea. Temnițele pline de eroii
condeiului și ai gândirii, și spânzurătorile, nu
au putut înspăimânta și împiedica pe preoții,
dascălii și cărturarilor români, să urce mai departe
Golgota care aducea la renașterea națională...

In zadar cerea guvernului țării vitrege de-
șelării de loialitate dela conducerea oficială a
națiunii române din Ardeal și Banat. Singurul
neam din cele 11 cuprinse în împărăția habsburgică,
care a refuzat cu îndărătnicie și fără o clipă de
șovăire să dea asemenea declarații, a fost neamul
românesc. In zadar puternicul împărat al Ger-
maniei a cerut prin trimișii lui dela conducătorii
neamului românesc din Ardeal, o vorbă către frașii
lor de peste Carpați, care să le poată lăncezi
avântul sbornului spre Apus. Această vorbă nu a
fost spusă...

Azi, unitatea națională este înfăptuită. Re-
forma agrară este realizată. Votul obștesc este un
drept statornic și dreptatea socială își face cale cu
pași repezi și fără a i se putea împotrivi ceva.
Stăpâni pe țura noastră, suntem liberi a ne folosi
cu vrednicie de bogățiile ei și hărnicia poporului
românesc va putea să înfăptuiască în România
Mare „fericirea Daciei”, preamărită de toți și
invidiată de atâția.

Pătrunși de adevărul, că națiunea nu se
compune din cei prezenți, ci o compun generațiile
trecute și cele viitoare, între care cea de față nu
este decât puntea care le leagă, să ne închinăm
tradițiilor noastre, să scoatem din ele forțe îmbelșu-
gate pentru aspirațiile din viitor, și să ne de-
votăm binelui obștesc, din care singur poate răsări
binele nostru și binele celor ce urmează...

După serbări

Grandioasa adunare dela Alba-Iulia — Unitatea și puterea de viață
a neamului — O lecție de românism

de prof. AUGUSTIN POPA

Am trăit, în Alba-Iulia, la sărbătoarea
unirii, una din marile clipe rezumative ale
istoriei noastre. Și, o spunem dela început,
putem fi mândri de felul cum am știut să
fixăm în eterna curgere a vremilor această
strălucitoare zi românească.

Alții, gospodari mai norocoși ai destinului,
au turnat în cifre impunătoare, în marmoră
poleită, în expoziții minunate, roadele întâiului
deceniu de trai liber, crescut pe ruinele ve-
chilor păcate și nedreptăți. Noi, martiri de
zece ani ai unor silinți descreerate și păcate
moștenite, nu puteam arăta multă strălucire
externă. Am lăsat, în schimb, sufletul româ-
nesc să-și desfășoare, în proporții de epopee,
toată podoaba lui robustă, uimitor de variată
și avântată, purtată pe aripile unui entusiasm
ce nu-și găsește părechea în largul Europei.
Sbuciumul alor 20 de veacuri, cu biruințele și
înfrângerile lui fără număr, am reușit să le
concentrăm într-o singură emoție covârșitoare,
cu neputință de talmăcit în biete vorbe tocite
de vremuri.

In 20 Maiu 1929, pe locul vechilor castre
romane, sireag de eroi s'au ivit din zarea tre-
cutului: Traian... Horia... Mihai... Iancu...
umbra încoronată a lui Ferdinand I... încun-
jurați de legiunile fără număr ale mucenicilor,
cari două mii de ani au scădat în lacrimi și
sânge câmpiile mănoase ale Daciei. Incins în
amintirea stăpânitoare a zilei neuitate de 1
Decembrie 1918, acest fond uriaș al veacurilor
s'a topit într'un singur tablou grandios cu
valul uriaș de viață românească ce vuuiește
astăzi dela Nistru pân' la Tisa și la Mare.

Fantazie aprinsă de artist nu poate ima-
gina o înfățișare mai plastică, mai vie a de-
săvârșitei noastre unități de sânge și de suflet,
decât această icoană măreață, nici o descăr-
care mai răsunătoare a vitalității noastre ne-
înfrante.

Mulțimea care, în strălucirea soarelui de
Maiu, a năpădit cetatea lui Mihai și câmpia
încoronării mai deasă ca iarba și mai înflorită
decât câmpul, s'a închiegat într'o uriașă armonie
colorată, vie, tot așa de naturală ca și a co-
vorului ce îmbracă pajiștea primăverii. Putna
și Banatul, Basarabia și Bihorul, Maramureșul
și Doljul s'au îmbrățișat în feerica învălmășală.
Din mijlocul ei a răsărit spontan și firesc
șireagul lung al grupurilor reprezentative cari,
dela cercetași până la veteranii independenții,
dela arcași, voinici, juni și studenți până la
regimentele oțelite, au închinat steagurile trei-
colore înaintea acelu magic centralizator al
nădejdelor și voințelor noastre de înfăptuiri,
care este regele tuturor Românilor. Dacă a mai

dorit cineva o justificare a hotărîrilor dela
Trianon, aici a avut-o cum nu se poate mai
impunătoare.

Nebănuț de adâncă și viguroasă trebuie
să fie puterea noastră de viață, care din nau-
fragiul alor douăzeci de veacuri, prin furtuni
și împrăștieri fără nădejde, a salvat această
admirabilă unitate în port și limbă, în datini
și aspirații, dând neamului întregit aspectul
unei familii mari, de omogenitate fără pereche
clădită pe desăvârșita unire în gânduri și simțiri.

Din această putere de viață a răsărit
și entusiasmul spontan al sutelor de mii cari,
zile întregi pe drumuri, fără a aștepta nici o
răsplată, au alergat, cu flacări de fericire în
priviri, să-și strige în fața lumii voința dărdă
de-a păstra pe veci ceea ce pe dreptate avem,
să se înfioare de adierea tainică a aspirațiilor
comune, să simtă bătând aproape inima nea-
mului. Ce lecție zdrobitoare pentru dușmanii
de-afară și cărtorii din lăuntru, cari au crezut
că pot da interpretări tendențioase strigătului
ce pretindea o schimbare de drum în mersul
țării. In realitate, tocmai acest strigăt era
imperativul categoric al sufletului nostru să-
nătos care, mai pe sus de aparențe, simte fără
greș marile probleme de viață și acum, ridicat
peste răutățile celor zece ani, are toate pri-
virile concentrate asupra viitorului.

Dacă la toate aceste mai adaogăm admira-
bilul spirit de disciplină al țărănilor care a su-
plinit defectele organizării; voința cu care au
adus jertfa atâtor ostenele nerăsplătite — tot din
pricina unei nu prea norocoase orânduiri —
decât prin conștiința instinctiv politică de-a fi
dat o lecție strașnică tuturor dușmanilor și
hulitorilor; adâncul sentiment dinastic, isbucnit
cu putere de uragan din piepturile acelor,
cari, la desfacerea cordoanelor, au reușit să
vadă, ceea ce toți ar fi trebuit să poată vedea:
pe micul nostru rege, vom da dreptate dlui
Șeicaru, care a definit serbarea dela Alba-Iulia
ca „o vastă orchestrație a sufletului românesc”.

li vom da dreptate, în aceeaș vreme, și
in conclusia pe care o scoate din considerarea
acestei sărbători: ea a fost o puternică lecție
de românism înalt și ideal, pe care țărănimea
română de pretutendeni ne-a dat-o nouă, in-
telectualilor.

De-am înțelege-o până nu-i prea târziu!

Biserica noastră la serbările dela Alba-
Iulia. In ce privește partea religioasă a serbă-
rilor jubilară din 20 Maiu, guvernul a ținut să
respecte întocmai dispozițiile art. 18 din legea
cultelor, care spune că „toate cultele sunt da-
toare a face servicii religioase la solemnitățile

naționale și la cele ale familiei domnitoare", hotărînd să fie reprezentat în bisericele tuturor confesiunilor din Alba-Iulia, păstrînd, evident, considerația deosebită ce se cuvenea bisericii încoronării, deodată și a cultului majorității covârșitoare a neamului.

Fiind zi de sîrbătoare, Tedeum-ul din biserică noastră — oficiat în biserică din Maieri, care străjuește mormîntul episcopului Atanasie, întemeietorul unirii noastre cu Roma —, a fost precedat de slujba sfîntei liturghii, pontificată de I. Preasfințitul *Valeriu al Orășii*, asistat de Preasfințiii *Iuliu al Gherlei* și *Alexandru al Lugojului*. Ca preoți au oficiat canonicii, Iacob Popa, Dr. Ioan Bălan, Dr. Alexandru Rusu și Dr. Ioan Sămpăleanu dela Blaj, Dionisiu Vaida dela Gherla, Nicolae Muntean dela Lugoj și Augustin Maghiar dela Oradea, apoi Leon I. Manu și Dr. Gheorghe Fireza dela Lugoj, Dr. Gheorghe Bob dela Gherla, Elie Magda și Dr. Vasile Aftenie dela Blaj. Slujba de diaconi a fost susținută din partea canonicului Dr. Iuliu Florian și a profesorului Iuliu Maior dela Blaj. A cântat, spre mulțumirea tuturor, corul Academiei de teologie din Blaj, condus de profesorul Celestin Cherebețiu.

Serviciul nostru divin, celebrat în prezența Esceleței Sale Monseniorului *Angelo Maria Dolci*, Nunțial papal din București, a Monseniorului *Mayer*, administratorului apostolic al episcopiei latine din Oradea și a altor înalți demnitari bisericești, a fost onorat din partea dlui *Anton Mocioni*, în numele Coroanei, și a dd. miniștri *Nicolae Costăchescu* și *Sauciuc Săveanu*, în numele guvernului.

Dela biserică asistența a plecat deadreptul la ședința solemnă din sala Unirii, făcînd pentru tot restul serbărilor un singur corp cu restul națiunii.

Alba-Iulia și episcopia Lugojului. În preajma serbărilor jubilară dela Alba-Iulia, s'a publicat și din partea episcopiei noastre din Lugoj un frumos și înălțător cuvînt de omagiu, din care reținem următoarele părți:

„...Ce-a mai înălțătoare adunare dintre acestea trei (e vorba de adunările naționale ale provinciilor unite) fu de bunăseamă adunarea

dela Alba-Iulia în 1 Decembrie 1918, când 100.000 de reprezentanți ai unanimității națiunii din Ardeal, Banat și Bihor, Ugocea și Maramureș, jurară credință regelui Ferdinand, zdrobind pentru totdeauna murul chinezesc al Carpaților, care despărția frați de frați. Lanțurile sclăviei erau zdrobite, frînte erau obezile și cătușele cari împiedecaseră pînă acuma orice mișcare mai intensivă națională. Pierise din inimi ca prin farmece doina cea de jale și se cuibărise acolo imnul de slavă al libertății unui neam reînscut din cenuse ca paserica Phoenix.

„Zece ani s'au scurs de atunci! Intreg poporul românesc prăznuiește, și tot în cetatea istorică Alba-Iulia, la 20 Maiu c., zece ani dela unirea Ardealului lui Negru-Vodă cu țara Mușatinilor și Basarabiilor. Cuvine-se să dăm laudă și mulțumită Domnului pentru că în acest restimp s'a putut așeza temelia constituțională a țării noastre, s'a putut orîndui în mod destul de convenabil, după împrejurări, legislația bisericească în stat, s'a putut înfăptui marea reformă agrară, care a dat pămînt iobagilor de ieri și de azi, s'au putut încheia alianțe folositoare cu atâtea țări, și-duce atâtea alte legi folositoare.

„Laudă și mulțumită cuvine-se iarăși proriei cerești, care în acest restimp ne-a ferit țara de zguduiri prea mari“...

In chestia concordatului

Credincioși promisiunii din numărul ultim, dăm aici mai jos — după expunerea de motive a proiectului pentru ratificarea concordatului, depus la Senat — cuprinsul unui schimb de scrisori dintre guvernul român și Vatican, cari fac parte integrantă a textului semnat la 10 Maiu 1927.

Dorințele guvernului român

La 20 Iulie 1928, ministerul de externe, sub semnătura dlui NICOLAE TITULESCU, a adresat Nunțialului papal din România o scrisoare, în care, după ce asigură Sf. Scaun de dorința guvernului român de a stabili legături strînsse cu Vaticanul, exprima speranța că ratificarea n'ar mai întâmpina piedici dacă s'ar preciza mai bine unele texte.

Iată punctele asupra cărora s'au declarațiuni interpretative din partea Sf. S.

I. Că în ce privește personalitatea juri de care e vorba în art. 9 al Concordatei *Biserica catolică, în afară de orgațiunile enumerate în numitul articol 9* rohiile, protopopiatele, mănăstirile, capile starostiile, abațiile, episcopiile, mitropoliile celelalte organizațiuni canonic și legalizate) *nu va putea beneficia de personalitate juridică, nici a posedă bunuri.*

II. Că paragraful 3 al articolului 19, se spune: „Toate școlile ordinelor și congregațiilor religioase sunt puse sub dependența episcopului local; în consecință ele se bucura de dreptul de a fixa limba de predă trebuie înțeles: *Afară de școlile cari a momentul de față limba română dreptul de predare.*

III. Că privitor la art. 20:

a. În ceea ce privește paragraful 3 conat cu paragraful 4, să fie primită declarați următoare: *„In cazul când profesorul de religie este în același timp și profesorul școlii informarea ministerului prin episcop profesorul nu este apt, pentru motive feritoare la doctrină sau moralitate, obligă pe profesor la altceva decît a înceta învățămîntul religiunii. El continua în conformitate cu legile române de a preda restul învățămîntului. In a cas, episcopul va putea numi pe a sa a tuială un alt profesor de religie.“*

b. Că la paragraful 4 cu titlul spec cuvîntul „profesor“ se referă la cuvîntul „ligie“, și cuvîntul „învățămînt“ la „învățămîntul religios“; și în §. 6 cuvîntele „școlare“ se referă la „textele școlare de ligiune“, și cuvîntul „învățămîntul“ la „învățămîntul religios“.

Prin urmare, §§. 4 și 6 din art. 20 buiesc înțelese precum urmează:

§. 4. *Dacă episcopul ar informa ministerul că profesorul de religie nu e apt, pentru motive referitoare la doctrină sau moralitate, profesorul de religie va obligat de a înceta imediat învățămîntul religios și se va proceda la numirea su*

□ □ Foiața „Unirii“ □ □

O amintire din 1918

Din prilejul serbărilor aniversare dela Alba-Iulia *)

În Noemvrie 1918 ne găseam, la Blaj, în plin avînt al descătușării din robia de veacuri. Orașelul românesc dela îmbinarea Târnavelor era codru adevărat de drapele roșu-galben—albastru. Culorile scumpe inimilor noastre fîlfăiau în deplină siguranță, începînd dela castelul mitropolitan și turnurile catedralei, pînă la cea mai umilă căscioară de pe „Hula“ tradițională. Sub pavăza manlicherelor și a mitralierelor, purtate cu nemaipomenit avînt de cătră legionarii „Consiliului național român“ alcătuit în ziua de 4 Noemvrie, la Blaj ne simțiam deja în România-Mare!

Gardiștii noștri, în număr de peste cinci sute de soldați și ofițeri, complect echipați, aveau în stăpînire întreg ținutul pînă la Sănmărtin, Mediaș, Miercurea și Teiuș. Iar „Consiliul“ nostru deprindea toate drepturile suveranității naționale pînă și al declarării de războiu, cum s'a întîmplat în cazul cu

*) Pentru apropo-urile interesante, cari privesc Blajul și chiar „Unirea“, noastră, de acum zece ani, reținem din numărul de sîrbătoare al ziarului „Alba-Iulia“ aceste șire de duioasă amintire, datorite dlui profesor *Alexandru Lupeanu-Melin*, directorul „Unirii Poporului“ din Blaj. N. R.

gardiștii unguri dela podul Mihalțului, sau cu „Consiliul Național Maghiar“ dela Cluj, condus de vestitul Apáthi. Toate resturile de trupe austriaco-maghiare erau dezarmate la Blaj în numele neamului românesc și echipamentele lor trecute în depozitele noastre, cari alcătuiau un adevărat arsenal.

În o astfel de situație fericită ne găsim la Blaj, când a sosit din Moldova solia *Marelui Cartier al armatei române*, avionul locotenentului Niculescu, aducînd depline asigurări pentru izbînda dorințelor noastre sfînte.

Curînd după aceasta a sosit la noi căpitanul Medrea dela Alba-Iulia, cerînd Consiliului nostru să-i pună la dispoziție o trupă de tineri intelectuali, cari să ajute la organizarea adunării naționale din 1 Decembrie 1918.

Tinerii s'au găsit foarte repede între profesorii școalelor noastre și între seminariștii absolvenți, cari au lăsat puștile și mitralierele în seama flăcăilor, aduși proaspăt în cete mari de stegarul Ușiu dela Ludoșul de Mureș, și am plecat la Alba-Iulia, la apostolia cuvîntului și a slovei...

În Alba-Iulia am fost primiți de către membrii Consiliului Național local, cu cari înțelegîndu-ne, am început *munca de organizare a adunării din 1 Decembrie.*

Dintre intelectualii din Alba-Iulia, Căpitanul Medrea și prietenul Zaharie Muntean, scăpat numai cu sufletul în oase de sentința

de moarte ce i-o rostiseră Ungurii în timpul avurii unei gazete. Gîndul acesta aduceam și noi în suflete dela Blaj, unde tipărea atunci — pînă la reparația „Rotului“ dela Arad — *unica gazetă de sine tot timpul revoluției naționale din Transilvania* („Unirea“ sub direcția dlui Al. Ciur)

Ideia gazetei la Alba-Iulia s'a lăsat seama subsemnatului, care, din trupa de autor dela Blaj, eram împrietenit cu condincă de dinaintea războiului și făcusem gătărie la Cluj, la Budapesta, la Orăștie. I fost prezentat tipografului Schäser, singur care avea literă românească, și i-s'a spus:

— Domnu face gazeta! Să vă înțeleg

Înțelesul era gata. Schäser dă tiparul hîrtia, subsemnatul dă manuscrisul. Cine ptește n'a fost vorba. Nici de câștig. Asem zădărnicii trecătoare unde se pomeneau atunci când clocotea Ardealul de elan și se pua la cale cel mai strălucit eveniment al naț de opincari din Dacia străbună: *Unirea Patria-mamă!*

Maestrul Schäser fixase apariția întăului număr de gazetă pe 1 Decembrie în zor Inainte n'aveam ce face cu foaia, că poșta erau desorganizate și nu aveam nici person de expediție.

Numele gazetei a venit dela sine. Cetat lui Mihai Viteazul, cu toate aporiturile ei sufltești, din curgerea secolilor, își îmbia singur numele, ca supremul simbol al unității naț

sorului, conform paragrafelor 2 și 3 de mai sus.

§. 6. *Textele școlare de religie vor trebui de asemenea a fi aprobate de episcop, care va avea și dreptul de a supraveghea învățământul religios.*

Răspunsul Sf. Scaun

La 22 Octombrie 1928, Monseniorul ANGELO MARIA DOLCI, Nuntiu papal, răspunzând observațiilor guvernului român, scrie, între altele:

Sfântul Scaun, pentru a mai da încă o nouă dovadă a bunăvoinței sale înlesnind, atât cât îi este cu putință, sarcina guvernului în vederea ratificării Convenției ce s'a semnat, caută chiar să preîntîmpine dorința guvernului privitoare la articolul al IX-lea. Acest articol este foarte împede în termenii săi și în substanță. În consecință, dacă guvernul declară, în cursul discuțiilor din Parlament sau la oricare altă ocaziune, că în virtutea acestui articol Biserica catolică în România, în afară de organizațiile enumerate la art. IX nu va putea exercita personalitatea sa juridică privitoare la posesiunea bunurilor, Sfântul Scaun, din partea sa, declară că nu va ridica obiecțiuni.

Incât privește articolele XIX și XX relatate în școli, Sfântul Scaun își da de asemenea adheziunea la decarațiunea guvernului, propusă în aceeași Notă amintită mai sus.

Cine mai luptă împotriva Concordatului. Deși în momentul când se vor citi aceste șire, Concordatul poate să fie ratificat, socotim că e bine să încreștăm, că lupta — ce-i drept mult mai anemică decât pe vremea guvernelor liberale —, care se dă azi împotriva ratificării acestei convenții, a strâns în aceeași tabără pe ceice aparțin partidului minoritar maghiar și pe aseclii „partidului (supra-ortodox) al națiunii dominante“, dominat, cum se știe, de geniul tricolor al dlui Tudor Popescu.

Atitudinea partidului maghiar, susținută nu numai de nuanța lui reformată (prin d.

Iosif Sándor), ci și de membrii lui catolici (în numele cărora s'a pronunțat d. Elemér Gyárfás), este întemeiată pe recriminări de ordin minoritar — cum sunt suprimarea unei episcopii latine, supunerea episcopilor rămase arhiepiscopului latin, dar român, din București, recunoașterea actualelor hotare ale țării prin cassarea oricărei iurisdicțiuni dincolo de ele ș. a. —, cari învederează odată mai mult caracterul eminent național și patriotic al Concordatului. Iar dacă este așa — și I. Preasfințitul Nicolae al Sibiiului a putut să se convingă săptămâna trecută, la Senat, că în adevăr acesta e cazul —, trebuie ca cineva să se numească și să fie... Tudor Popescu, pentru că, închizând ochii în fața realității, să mai poată spune, că prevederile Concordatului periclitează interesele națiunii române. Și dacă la mișcarea, lipsită de orice simț național, a acestui palavragiu al ortodoxiei, s'a putut alătura și profesorul I. Mihălcescu, care nu s'a rușinat să semneze o moțiune profund ridicolă, cum este aceea a societății clerului ortodox „Ajutorul“, înseamnă numai, că a fi profesor universitar la facultatea de teologie din București nu este numai decât un certificat de mare... înțelepciune.

Adânc convinși, că moțiunea recentă a dlui Tudor Popescu — fiindcă, oricât ar semna-o, ca președinte, și d. I. Mihălcescu, ea poartă pecetea inteligenței lui „dominante“ —, nu reprezintă părerea ortodoxiei oficiale, suntem siguri, că această ortodoxie, care prin d. V. Goldiș a semnat concordatul, iar prin înaltul Regent, patriarhul ortodox al țării, a aprobat să fie supus parlamentului pentru ratificare, nu poate fi nici el decât de părerea, că concordatul este cerut nu de interese catolice, ci de cele ale neamului.

Atitudinea fățișă a partidului maghiar și nemulțumirile vădite ale cercurilor catolice maghiare dela noi, sunt dovezi hotărâtoare pentru aceasta.

Citiți și răspândiți: „UNIREA“

nale. Botezul a fost spontan și rapid, ca ideea care scapără.

Ușor de gândit însă o gazetă, ușor de-a o boteza, dar neînchipuit de greu să o scrii atunci, în ajunul unei adunări ca cea dela 1 Decembrie 1918, al cărei clocot se simția, se auzia deja și-ți ținea nervii într'o încordare grozavă!

Vuiam zările și toate intrările orașului de pasul și de cântecele coloanelor cari sosiau. Și tu, biet purtător de condei, să te încui într'un colț și să măzgălești înșiruire de slove... Imposibil!

Uitasem de maestrul Schäser, care mobilizase o armată întreagă de curieri să mă afle cu manuscrisul. Mă găsiam și eu pretutindeni, la gară, spre Partoș, spre Ighiu, la porțile cetății, în calea nenumăratelor mulțimi, cari năvăliau, cântau, aclamau...

Cântam, aclamam, plângeam și eu de bucurie cu mulțimile, fără să-mi pese de agenții amenințatori ai maestrului Schäser...!

Târziu noaptea, când păcura întunerecului a închis ochii cari văd înafară, m'am dosit cu câțiva prieteni într'o fumărie de cafea și acolo s'a făcut întâiul număr, al celei dintâi gazete românești din Alba-Iulia...!

Colaboratori am găsit la întâmplare, mai cu seamă dintre aceia, cari nu făceau parte din comisiile oficiale ale adunării. Întâiul, care s'a angajat la muncă, a fost dl Ghiță Pop, distinsul ziarist ardelean de dinaintea răsbo-

ului, sosit proaspăt, în cămașă rusească, din Basarabia. Articolul său, scris, cu competența și temeinicia care-l caracterizează, a fost mândria primului număr.

Ceilalți colaboratori au fost: Dr. Elie Dăianu, protopopul Clujului; Dr. Alexandru Borza, azi profesor universitar la Cluj; Dr. Zenovie Pâclișeanu, director general în Ministerul Cultelor; Ioan Georgescu, azi în acelaș minister; Gheorghe Șerban, inspector școlar la București; toți blăjeni atunci, cu excepția Părintelui Dăianu dela Cluj. Raporturile și toate articolele nesemnate (ori semnate: Legionarul Sandu) ale subsemnatului. Regret și astăzi, că, n'a putut să mai între o admirabilă poezie ocazională a tinărului poet Valeriu Bora, care cu toate acestea mi-a fost cel mai prețios tovarăș la corecturi.

Când m'am prezentat cu manuscriptele la maestrul Schäser, trecuse binișor de miezul nopții. Și ce trudă grozavă, că tipografia nu avea nici-un culegător român, decât unguri, cari ideie nu aveau de ortografia românească! Am stat noaptea întreagă cu prietenul Bora lângă „Linotyp“ și lângă zețarii străini, dictând, corectând, stricând coloane întregi și începând iarăși...

Se iviau zorile la ferestri, se auzia avalanșa mulțimilor spre Câmpu lui Horia, și noi stam curmați de șale, deasupra mașinilor lui Schäser, mirosind la terpenină și la prăfărie de plumb. În sfârșit, când garda Moșilor dela

Știri mărunte

Personale. P. Ven. Ordinariat arhidiecezan a numit pe pâr. *Elie Magda* din Alba-Iulia (Maieru) protopop onorar, iar pe pâr. *Laurian Marian* din Vaida-Cămăraș l-a ridicat la treapta de paroh.

— P. Ven. Ordinariat de Lugoj a numit pe pâr. *Ioan Traian* din Isroni protopop onorar, pe pâr. *Emil Marieșan* adm. parohial la Clodopia, pe pâr. *Virgil Pușcaș* adm. parohial la Ramna, iar pe pâr. *Septimiu P. Sântoma* adm. parohial la Crivobara.

Pentru sediul episcopiei de Nord. Ratificarea iminentă a concordatului a ridicat din nou chestia sediului noii episcopii a bisericii noastre. După cum se știe lupta se dă mai ales între Sighetul-Maramureșului și Baia-mare, cari ambele se silesc din răpuzeri să asigure pe seama lor aportul deosebit de însemnat pe care-l îmbie o reședință episcopescă. Astfel aflăm, că primăria orașului Baia mare a oferit Corului nostru episcopesc o sumă de 5 milioane Lei, menită a servi la organizarea noii episcopii, în cazul că s'ar așeza la Baia-mare.

Locate. Dumineca viitoare, a doua după Rusalii, va predica în catedrală Mgr. *Ștefan Roșianu*, canonic mitropolitan.

— Sâmbătă în 18 c. a avut loc la Academia Teologică, alegerea noului comitet al societății de lectură „Inocențiu M. Clain“ pe anul soc. 1929/30. Comitetele s'a constituit în felul următor: Președinte Iacob Borcea, secretar Gheorghe Pop Șovaroșy, an IV.; vice-președinte Valer Stoian; cassar, Ioan Sâmpălean; arhivar Ioan Truția an III.; bibliotecar, Antoniu Hațiegan, controlor luoraș Gafton an II. Intregirea comitetului se face la toamnă prin alegerea notarului și a comisiei critice.

Maestrul Enescu membru al Academiei franceze. Sâmbăta trecută, în 18 Maiu c. Academia franceză a ales ca membru corespondent al său pe d. George Enescu, marele muzician român. Alegerea a întrunit unanimitatea voturilor. Ziarul „Figaro“ din Paris, făcând elogiul acestei alegeri, spune că violinistul și com-

Albac și Vidra înfloriseră zidurile cetății cu sumanele lor albe și cu baionetele puștilor ocrotitoare, am scăpat și noi din tiparnița maestrului, fluturând întâiul exemplar al gazetei „Alba-Iulia, organ al proclamării unității naționale“...!

Nu era lucru mare, nici ca execuție, nici ca cuprins. Însă era un gând, un simbol, care în lipsa altor ziare românești, împlinia o datorie. Pe cât știm, s'a tipărit în 40.000 exemplare și astăzi, abia după zece ani, este, acel număr, o raritate. Poate să-l mai aibă țărani, cari l-au primit atunci ca pe o icoană. Cuprindea gândul lor și al nostru, al tuturor, a căruia înfăptuire fericită o prăznuim astăzi, în România mare și liberă.

Cursuri de apicultură. La școala de agricultură din Turda, se vor ține între 8—15 Iulie c, cursuri sistematice de albinărit, pe cari le va conduce d. *Varile Corodan*, șeful regiunii II apicole din Cluj. Subiectele se vor trata teoretic și practic, în 10 lecțiuni, din întreg domeniul agriculturii. Auditorii, 50—60 la număr, se vor alege dintre prooții, învățătorii, brigadierii silvici și agricultorii, cari se vor anunța cel mai târziu până la sfârșitul lui Iunie la direcțiunea școlii de agricultură din Turda. Cei primiți vor beneficia de locuință și masă în localul școlii.

Văduvă de învățător, mai în vârstă, fără familie dorește a se angaja de econoamă la vre-un preot sau, învățător. Informații se dau în Lugoj Str. Cetatea veche Nr. 3.

pozitorul român Enescu este un artist dintre cei mai mari, îndrăgostit de toate formele artei, un virtuos pe care capitala Franței l-a aplaudit de atâtea ori cu căldură. La voturile Academiei adaugă și societatea franceză unanimitatea voturilor sale.

Dispoziții pentru încheierea anului școlar. Ministerul instrucției publice a dispus de curând pentru încheierile dela școalele secundare următoarele: Clasele III, IV și VI încheie cursurile la 31 Maiu, iar celelalte (I, II, V și VII) la 5 Iunie. Anul școlar se încheie printr'o serbare publică între 25—30 Iunie. Examenul se dau pentru clasa I din l. română și matematici, pentru clasa II aceleași și l. franceză, iar pentru celelalte clase la toate materiile, *afară de religie(?)* și dexterități. Ele se țin pentru clasele I și II dela 12—16 Iunie, pentru clasele III și IV dela 4—18 Iunie, pentru clasele V și VI dela 9—13 Iunie, iar pentru clasa VII dela 5—20 Iunie. Examenele particulare se dau în primele 25 zile ale lui Iunie.

† **Nicolae Jurca**, absolvent de teologie și catehet la școlile primare din Lugoj, un element din cele mai promițătoare din tinăra generație de clerici ai Seminarului din Blaj, s'a stins la 13 Maiu c. în anul 26 al vieții. — Fie-i partea cu dreptii!

Telefonul „Unirii“

T. Sighetul Maramurș. Iată ce spune în chestie articolul aditional al Concordatului: »Intr'un termen de două luni după ratificare, o comisiune, din care vor face parte un delegat al guvernului, un altul al Sfântului Scaun, se va constitui pentru a proceda, cu asistența unui delegat al episcopatului, la delimitarea circumscriptiilor eclesiastice, precum și la verificarea bunurilor cari vor forma patrimoniul sacru conform art. XIII.«

„**Națiunea dominantă.**“ București. Deși ne-am propus, nu odată, să nu mai reflectăm direct la exhibitile Dvoastră, satureate de prostie și ură, nu putem lăsa fără observare afirmația (cuprinsă în polemica angajată în Nr. dela 12 Maiu, cu d. Nae Ionescu), că »dela 1700 și până ia Unire (1918) călugării uniți (sub care este a se înțelege Blajul și biserica lui) au fost coadă de topor în mâna Ungurilor«. Ei bine, a spune acest lucru înseamnă a ignora complet până și elementele istoriei bisericii noastre unite și a frământărilor naționale plămădite — evident, nu de ortodoxii mitropolitului Mangra — aici la Blaj, și a nu avea idee de ceace s'a fixat definitiv, de gânditorii și scriitorii cei mai de seamă ai neamului, privitor la rolul precumpănit al Blajului și a oamenilor săi (»călugării uniți« ai Dvoastră), în desvoltarea vieții naționale a neamului nostru. Iar dacă nu ignorarea rușinoasă a acestor lucruri V-a indemnat să ne faceți »coadă de topor a Ungurilor«, cu atât mai rău, fiindcă făcându-cu rea credință — cum suntem mai înclinați a o crede —, ne subministrați o nouă dovadă a urei, cu adevărat diabolice, ce ne purtați. Or, asta nu este nici onorabil, dar nici argument pentru teza Dv. contra dlui Nae Ionescu, »ortodoxul primejdios«, care, evident, nu se va putea preta la inonționile atât de »inteligente« ale »Dominanței« Dvoastră.

P. Cluj. Aveți toată dreptatea. Motiunea societății »Ajutorul« împotriva Concordatului este o adevărată capodoperă a prostiei și a urei, și suntem perfect de acord, că neghiobiile ei ating adevărate culmi în afirmația că »concordatul este antic Constituțional, pentru că violează (chipurile!) conștiința religioasă a unui milion de Români uniți, cari din ortodocși (sic!) sunt făcuți catolici fără să fie întrebați«. Veți fi observat însă desigur, că motiunea

se ține la aceeași înălțime a »intelligenței« și acolo, unde, provocându-se la articolul 1 din Constituție, afirmă că existența mai multor culte (cum ar fi, în cazul concret, cultul ortodox și cel unit) în sinul națiunii române contravine calității de »stat național unitar și indivizibil« a țării noastre. Tot cam la fel sunt însă și celelalte argumente ale motiunii, străbătută în plus, dela un capet la altul, de cea mai înverșunată ură contra bisericii noastre. Și te pomenești, că autorii ei n'ar fi totuși străini de gândul de a-și pune candidatura la noul ordin Ferdinand al... unirii naționale.

M. Sibiu. Că d. Munteanu-Muntmarg, cunoscutul publicist al »Telegrafului« dela Dvoastră, susține acum și în coloanele ziarului »Crucea« dela București, ideea răsflată că »datoria cea mare a preoților uniți, azi, când se sărbătorește unirea, este să rupă pecetea uniației«, nu poate să mai mire pe nimeni. Oamenii aceștia au apucat să învețe o lecție și fiindcă nu mai sunt, se pare, capabili să mai învețe și o a doua, repetă necontenit același cuvânt, fără să-și dea seama, că prin această subliniere continuă a unei idei, pe care nu sunt în stare s'o realizeze, nu în întregime, dar măcar în parte, aduc în realitate o gravă jignire propriei lor biserici. Dar se vede, că nu prea le pasă acestor domni nici de biserica proprie.

Dej. Am citit și noi constatările supărătoare ce se fac în »Renașterea« ortodoxiei clujene apropos de crâșmele bisericesti gr.-catolice de pe Valea Someșului și așteptăm lămuririle ce se vor da asupra lor dela Gherla. Suntem anume și noi de părerea, că este cu totul inadmisibilă orice crâșmă a bisericii gr.-catolice.

O. Alba-Iulia. Dela d. Dr. D. am primit 200 Lei în contul abonamentului Dvoastră.

Dr. P. Aind. Confirmăm primirea abonamentului pe anii 1928 și 1929.

D. Gherța mică. Chităm primirea abonamentului pe 1929.

Biserica. Șard. Am primit abonamentul pe anul curent.

Bilanțul General

al

Băncii Generale de Credit din Dicosânmărtin

BCU Cluj / Central University Library Cluj

pe exercițiul anului 1928

Afiliatiunea Băncii Marmorosch
Blank & la S. A.

Reescont la Banca Națională
a României

Activ			Pasiv		
Cassa	2,360 776		Capitat social		5 000,000
Disponibil la bănci	713.459	3 074 235	Rezervă *)	1,500 000	
Monede străine		190 176	" pentru dubioase**)	760.000	
Portofoliu		31 270 369	" " pensuni (proprietatea institutului)	140 000	2,400,000
Conturi-curente		14 237 549	Polițe reescontate		5,119 054
Efecte publice și acțiuni		657 869	Depuneri spre fructificare		28,974 048
Conturi de evidență		129 209	Conturi-curente		5,804 104
Mobiliar la sucursale		105 000	Transitoriu	654.025	
Imobile		958 347	Conturi evidente	1,537.755	2,191.780
			Dividende nereclamate		6 016
			Profit reportat din anul 1927	32 371	
			Profit net în anul 1928	1 095 381	1,127 752
		50.622.754			50,622,754

*) cu dotația din 1928 se va urca la 1,660.000—
**) „ „ „ „ „ „ „ „ „ „ 1,000.000—

Pierdere		Contul profit și pierdere încheiat la 31 Decembrie 1928		Profit	
Cheltueli generale, salarii, imp. chirie etc.		2,073.553		Profit reportat din anul 1927	32 371
Profit reportat din anul 1927	32.371			Dobânzi și comision	3,168.934
Profit în anul 1928	1,095.381	1,127.752			
		3.201.305			3,201 305

Dicosânmărtin, la 31 Decembrie 1928.

Banca are Sucursale în Blaj și Odorheiu. Banca, pentru a indemnă pe oameni la cruțări și pentru a facilita și existențelor mici strângerea de capital a introdus sistemul depunerilor de bancă vinulate cu sume mici. La dorința Filiala Blaj trimite prospecte gratuite.